

Utbildningsinspektion i Nykils och Ulrika skolor förskoleklass, grundskola årskurs 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Nykils och Ulrika skolor den 10 och 11 november 2005. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Nykils och Ulrika skolor, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Nykils och Ulrika skolor intervjuades elever, personal och rektor samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i företrädesvis årskurs 2 och 6. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Nykils skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	63
Förskoleklass	16
Grundskola	117
Obligatorisk särskola	2

Ulrika skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	4
Förskoleklass	1
Grundskola	21

Rektorsområdet Nykils och Ulrika skolor ingår i skolområde Skäggetorp. Samhället Nykil ligger i ett landsbygdsområde ca 20 km sydost om Linköping och de flesta elever åker skolskjuts. Ulrika tätort är belägen i ett skogrikt område, ca 50 km från Linköping och även här åker de flesta elever skolskjuts. I skolan finns ett par elever från Boxholms kommun. Elever i Ulrika skola reser till Nykils skola, för undervisning i exempelvis moderna språk och viss stödundervisning.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Nykils och Ulrika skolor och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Verksamheterna i Nykils och Ulrika skolor är övergripande av god kvalitet. I såväl Nykils som Ulrika skola framträder närheten till naturen och det hälsofrämjande arbetet som viktiga inslag i undervisningen. I Nykils skola får undervisningen i idrott och hälsa en framskjuten position.

I Nykils och Ulrika skolor genomförs enkätundersökningar angående elevers och föräldrars upplevelse av verksamheten inom skola och fritidshem. Av resultaten från våren 2005 framgår att såväl elever som föräldrar i huvudsak är positiva, även om det framgår att det finns behov av att båda skolorna är uppmärksamma på frågor som berör elevers inflytande och trygghet samt relationer mellan vuxna och elever. De tematiska och ämnesövergripande arbeten som genomförs bidrar till att utveckla elevernas förståelse av de samband som finns mellan olika kunskapsområden. Inspektörerna uppfattar att verksamheterna i detta avseende bedrivs i riktning mot läroplanens övergripande mål. Skolans samlade kunskapsresultat är inte kända av all personal och har heller inte diskuterats gemensamt.

Inre och yttre organisationsförändringar samt uppfattningar om oklarheter i beslutsgången, från områdesnivå till arbetslags- och lärarnivå, har medfört påfrestningar i organisationen som riskerar att påverka kvaliteten i verksamheterna på ett negativt sätt.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolorna inom följande områden:

- Åtgärder bör vidtas så att fler elever ges möjlighet att nå målen.
- Uppföljningen av elevernas kunskaper i fler ämnen än svenska, engelska och matematik bör förbättras.
- Det finns behov av att systematisera kvalitetsarbetet och kvalitetsredovisningarnas innehåll bör förbättras.
- Insatser bör vidtas, så att inte förbättringsarbetet i Nykils och Ulrika skolor stagnerar och att rektorn ges förutsättningar att utöva det pedagogiska ledarskap skolorna har behov av.

Inspektörerna bedömer att nedan angiven brist snarast skall åtgärdas.

- I Nykils skola erbjuds inte elevens val (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, respektive för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Den systematiska uppföljningen av elevers kunskapsresultat begränsas till de läs- och språkutvecklingstester som genomförs över hela kommunen samt de nationella ämnesproven för årskurs 5. Andra kunskapsuppföljningar sker på initiativ av enskilda lärare och är kopplade till klassundervisningen eller för att identifiera stödbehov. Sammanställningar av resultat på skolnivå genomförs inte. I Ulrika skola finns s.k. portfolio där elevers arbeten sparas för att kunna påvisa och samtala om kunskapsutveckling även i andra ämnen.

I de sammanställningar som inspektörerna tagit del av, bland annat av nationella prov för årskurs 5 är resultaten påfallande ojämna, såväl i en betraktelse över år som mellan flickor och pojkar.

Tabell 1 Andel elever som bedömts nå de nationella målen för årskurs 5, i procent

	2002	2003	2004	2005
Svenska	76	91	92	74
Engelska	73	74	90	74
Matematik	83	79	95	71

Av intervjuer framkommer att vissa kunskapsresultat är kända bland skolans personal. Skolan har vidtagit åtgärder för att i de tidigare årskurserna förbättra arbetet med elevernas språkutveckling, vilket inspektörerna bedömer som en adekvat åtgärd. Skolans samlade resultat är dock inte kända av all personal och har heller inte diskuterats gemensamt. Det finns behov av ett mer systematiskt förbättringsarbete med anledning av resultaten. Dels bör åtgärder vidtas så att fler elever ges möjlighet att nå målen, dels bör uppföljningen av elevernas kunskaper i fler ämnen än svenska, engelska och matematik förbättras.

Av elevintervjuer framkommer att de tematiska och ämnesövergripande arbeten som genomförs bidrar till att utveckla elevernas förståelse av de samband som finns mellan olika kunskapsområden. Inspektörerna uppfattar detta som att verksamheten i detta avseende bedrivs i riktning mot läroplanens övergripande mål.

I Nykils och Ulrika skolor genomförs enkätundersökningar angående elevers och föräldrars upplevelse av verksamheten inom skola och fritidshem. Av resultaten från våren 2005 framgår att såväl elever som föräldrar i huvudsak är positiva, även om det finns behov av att båda skolorna är uppmärksamma på frågor som berör inflytande, trygghet samt relationer mellan vuxna och elever. I intervjuerna framträder varierade bilder av båda skolorna, vilka styrker enkätresultaten. Stämningen i skolorna är i huvudsak god men i olika intervjugrupper framförs en oro över situationen i vissa klasser. Inspektörerna förutsätter att de insatser som görs i detta avseende från skolornas sida fortsätter och intensifieras.

Sammanfattning

Skolorna har vidtagit åtgärder för att i de tidigare årskurserna förbättra arbetet med elevernas språkutveckling, vilket inspektörerna bedömer som en adekvat åtgärd. Åtgärder bör vidtas så att fler elever ges möjlighet att nå målen. Dessutom bör uppföljningen av elevernas kunskaper i fler ämnen än svenska, engelska och matematik förbättras.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

I Nykils och Ulrika skolor görs elever delaktiga i arbetet med att skapa en god arbetsmiljö. De yngre eleverna kan ge exempel på aktiviteter som regelbundet genomförs för att skapa trivsel och ömsesidig förståelse. Elevskyddsombuden är involverade i arbetet för att motverka kränkande behandling. Rutinerna för att hantera kränkande behandling har ändrats så att även kränkningar mellan vuxna och elever beaktas. I Nykils och Ulrikas skolor betonas vikten av all personals ansvar för att motverka kränkande behandling och skolorna har ingen särskild "antimobbningsgrupp".

Klass- och elevråden har möjlighet att påverka, även om eleverna uttrycker en viss skepsis över hur vissa beslut fattats. I Ulrika skola används stormöten med elever och personal som ett sätt att diskutera och besluta om gemensamma frågor för skolan. Elever ger uttryck för att möjligheten att kunna påverka det egna arbetet är begränsat även om det finns vissa möjligheter, som till exempel val av uppgifter inom ett arbetsområde. I vissa klasser förekommer s.k. skoldagbok där "veckans mål" anges. Samverkan med föräldrar sker förutom vid utvecklingssamtalen också genom veckobrev och föräldramöten. Intervjuade föräldrar uttryckte att informationen är tillräcklig och av god kvalitet.

Innehåll och organisation

I såväl Nykils som Ulrika skola framträder närheten till naturen och det hälsofrämjande arbetet som viktiga inslag i undervisningen. I Nykils skola får undervisningen i idrott och hälsa en framskjuten position och inspektörerna har observerat lektioner i ämnet av mycket god kvalitet. Det finns också sedan lång tid tillbaka ett återkommande temaarbete där flera ämnen, arbetsformer och arbetssätt ingår. Bland elevernas till övervägande delen positiva utsagor om undervisningen, förekommer dock önskemål om att alla skall kunna få tillräcklig hjälp, i exempelvis matematik. Med tanke på skolornas resultat bedömer inspektörerna att elevernas upplevelser bör föranleda diskussioner om undervisningens innehåll. Totalt sett framstår undervisningens innehåll och organisation i huvudsak vara av bra kvalitet i båda skolorna.

Individanpassning och stöd

Rektorsområdets elevvårdsteam består av rektor, skolsköterska, skolpsykolog och specialpedagog. På förekommen anledning har skolan under det senaste året skärpt rutinerna för att identifiera och hantera stödbehov. Som beskrivits tidigare sker kontinuerliga avstämningar av elevernas läsutveckling genom årliga tester. Ytterligare uppföljningar görs av speciallärare i läsning och matematik för att klarlägga eventuella stödbehov.

För elever som behöver särskilt stöd utarbetas åtgärdsprogram. Kvaliteten på dessa varierar, men inspektörerna har tagit del av bra formulerade program där bland annat utvärderingen på ett bra sätt beskriver hur åtgärder skolan vidtagit givit resultat i elevers kunskapsutveckling. Med dessa exempel som utgångspunkt kan skolorna totalt sett öka kvaliteten på åtgärdsprogrammen. Möjligheten till stödundervisning finns i Nykils skola genom speciallärare och specialpedagog. Föräldrar är dock frågande till om alla elever i de senare årskurserna får tillräckligt med stöd, vilket indikerar att skolan bör uppmärksamma sådana synpunkter. I Ulrika skola finns tillgången till specialpedagogisk kompetens antingen genom handledning till personalen eller att elever kan få stödundervisning i Nykils skola.

Utvärdering av lärandet

Utvecklingssamtalen beskrivs genomgående som ett viktigt inslag i att följa upp elevernas utveckling. Elever beskriver det som ett tillfälle där man får visa upp sina arbeten och föräldrar uttrycker det positiva i att eleven står i centrum i samtalen. I Ulrika skola finns som tidigare beskrivits s.k. portfolio som tjänar som underlag vid utvärderingen av elevernas kunskapsutveckling och sociala utveckling. För en enskild elev kan portfolions innehåll sträcka sig från två års ålder i förskolan till årskurs 6.

Inför införandet av individuella utvecklingsplaner har skolområde Skäggetorp beslutat om en modell för dessa planer. Utifrån intervjuer i olika grupper framträder för inspektörerna vikten av att det förs gemensamma diskussioner om hur utformningen av de individuella utvecklingsplanerna kan kopplas till de system för uppföljning som redan finns.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Skolornas respektive kvalitetsredovisningar från 2004 innehåller, förutom beskrivning av verksamheternas omfattning, en redogörelse för hur skolorna arbe-

tat med de mål som fastställts för Linköpings kommun. Det finns ansatser i redovisningen att beskriva ett förhållande mellan mål, resultat och förslag till förbättringar. I skolornas kvalitetsarbete ingår också de enkätundersökningar som genomförts. Som ett led i kvalitetsarbetet används självvärderingsinstrumentet BRUK¹. Kopplingen mellan BRUK-arbetet, enkätundersökningarna och kvalitetsredovisningen är otydlig, ett förhållande som uppmärksammats av rektorn. Inspektörerna bedömer att det finns behov av att systematisera kvalitetsarbetet och att kvalitetsredovisningarnas innehåll bör förbättras.

Ledning och intern kommunikation

Rektorn för Nykils och Ulrika skolor tillträdde i samband med omorganisationen i Linköpings kommun 2004. Skolområde Skäggetorp, där skolorna ingår, leds av en områdeschef. Rektorn för Nykils och Ulrika skolor ingår tillsammans med skolområdets övriga rektorer, fritidsgårdsföreståndare, ekonom och personalsekreterare i ledningsgruppen. Ledningsgruppen har kontinuerliga möten där såväl långsiktiga som aktuella frågor avhandlas.

I skolområdet finns en gemensam arbetsplan för alla skolor, bland annat i syfte att beskriva verksamheternas arbete i ett 1 till 16-års perspektiv. Inspektörerna vill framhålla vikten av att arbetsplanen tar sin utgångspunkt i den enskilda skolans arbete. Det är bland annat därför den skall beslutas av rektor. På det sätt arbetsplanen hanteras i skolområde Skäggetorp tenderar de behov, som är specifika för Nykils och Ulrika skolor, att få en undanskymd roll.

Hantering av arbetsplanen kan tjäna som exempel på ett antal frågor där inspektörerna uppfattar att det finns en otydlighet i organisationen, från områdesnivå till arbetslagsnivå, när det gäller var strategiska och operativa beslut fattas. I ett flertal intervjuer framkommer uppfattningar om att organisationen är toppstyrd och att möjligheten till delaktighet brister. Det gäller bland annat metoder för att förebygga kränkande behandling och modeller för arbetet med individuella utvecklingsplaner.

I olika intervjuer framkommer varierade och ibland motstridiga beskrivningar av verksamheten i Nykils skola. Byte av personal och organisatoriska förändringar av klasser har medfört att kontinuiteten för eleverna varit låg. Vissa elever har under sina år i skolan haft ett stort antal lärare. Inför höstterminsstarten 2005 sökte cirka hälften av eleverna i den blivande årskurs 6 till fristående skolor. På vilka sätt de beskrivna situationerna påverkat undervisningen och dess resultat är svårt för inspektörerna att bedöma.

Det är heller inte inspektörernas uppgift att ta ställning och värdera de utsagor som framkommit när det gäller enskilda sakfrågor. Däremot bedömer inspektörerna att de inre och yttre organisationsförändringarna samt uppfattningarna om oklarheter i beslutsgången, medför påfrestningar i verksamheten som uppenbart riskerar att påverka kvaliteten på ett negativt sätt. Inspektörerna bedömer därför att insatser behöver vidtas, så att inte förbättringsarbetet i Nykils och Ulrika skolor stagnerar och att rektorn ges förutsättningar att utöva det pedagogiska ledarskap skolorna har behov av.

¹ BRUK (Bedömning Reflektion Utveckling Kvalitet) ett av Skolverket utarbetat verktyg för kvalitetsarbete i skola och förskola

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att det finns behov av att systematisera kvalitetsarbetet och att kvalitetsredovisningarnas innehåll bör förbättras. Inspektörerna bedömer vidare att åtgärder behöver vidtas, så att inte förbättringsarbetet i Nykils och Ulrika skolor stagnerar och att rektorn ges förutsättningar att utöva det pedagogiska ledarskap skolorna har behov av.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

I skolorna framhålls hälsofrämjande aktiviteter vilket också avspeglas i timplanen där ämnet idrott och hälsa får mer tid genom skolans val. I Nykils och Ulrika skolor samordnas språkundervisningen inom språkvalet genom att eleverna från Ulrika reser till Nykil. I Nykils skola erbjuds inte elevens val och det finns i dagsläget ingen diskussion om hur elevens val skall hanteras. Däremot finns tid för elevens val avsatt i timplanen för alla årskurser. Hur denna tid disponeras har inspektörerna inte lyckats klarlägga.

Med ett par undantag har lärarna pedagogisk högskoleutbildning. Däremot har inte alla lärare utbildning som motsvarar den undervisning de i huvudsak bedriver. Personalen är fördelad så att det finns god kompetens i verksamhetens alla delar, inte minst när det gäller den grundläggande läs- och skrivinläringen. Enligt samstämmiga utsagor upplevs kompetensutveckling som ett eftersatt område. För att förbättra detta pågår ett arbete med att ta fram individuella kompetensutvecklingsplaner.

Läromedlen är tidsenliga och av god kvalitet och Nykils skola har tillgång till en välutrustad idrottshall. Även naturen och närsamhället används som viktiga inslag i undervisningen. I Ulrika skola finns en god tillgång till datorer och dessa används i hög utsträckning.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att förutsättningarna för utbildning i de flesta avseenden är av god kvalitet. Det är dock inte godtagbart att elevens val inte förekommer i Nykils skola.

Datum	Ort
2006-04-07	Linköping

Per Grundtman
Håkan Johansson